

A fogadalmi templom ügye.

— Az épületet nem fenyegeti jelentékenyebb károsodás. — Per készül a város és a vállalkozó között. — A kárt megakadályozni nem lehet. —

(Saját tudósítónktól.) Szeged törvényhatósága 1880-ban tudvalevőleg azt a fogadalmat tette, hogy a nagy árvíz emlékére fogadalmi templomot épít. A templom építését 1913-ban meg is kezdték és 1914. júniusában az alapkövet nagy ünnepélyességgel elhelyezték. A világháború az építési munkálatok folytatását megakasztotta és így a fogadalmi templom a meghatározott időre nem kerülhetett tető alá. A *Délmagyarország* múlt vasárnapi számában *Nemo* től közlemény jelent meg a fogadalmi templom ügyéről, amelyben a cikkíró kifejti, hogy bár a mai nyomasztó gazdasági viszonyok között a templom építésének folytatásához hozzáfogni igen nagy áldozattal jár, mégis mielőbb napirendre kell hozni a kérdést és a lehető leghelyesebb mederbe terelni, mert a további elodázás nagyobb kárt jelent a város közönségére, amennyiben a tetővel nem védett falak, boltozatok, faragott kövek, anyagok és leginkább a feynyőfa-állványozás az idő viszontagságainak nagyon ki vannak téve. A pusztulásnak — a cikkíró szerint — csak úgy vehetjük elejét, ha a fogadalmi templomot mentől előbb tető alá hozzuk. A cikkíró azt javasolja, hogy minden szegedi adózó polgár — elsősorban a római katolikus vallásúak — egy évi adójuknak megfelelő kamatmentes kölcsönt bocsásson a város rendelkezésére, hogy az építési munkálatokat befejezhessék, mert a templom hiányzó építkezési költségeit a mostani súlyos viszonyok között a város költségvetésébe beilleszteni nem lehet. A cikkíró így módon két millió korona építési kamatmentes kölcsönt remél és szerinte kamatmentes kölcsönrel már most be szabad fejezni a fogadalmi templom építését.

A cikk, amely városszerint nagy figyelmet keltett, újból felszínre vetette a fogadalmi templom építésének ügyét. A kérdés fontosságára való tekintettel több helyen informálódunk, hogy az ügyet jobban megvilágítsuk. *Bokor* Pál polgármester helyettes az alábbi nyilatkozatot tette munkatársunknak:

— Mindenesetre igen előnyös lenne, ha a fogadalmi templom építését újból megkezdhetnők. De erre — sajnos — a közel jövőben nincs kilátás. Korántsem azért, mintha az építkezés folytatásához szükséges összeg nem állana rendelkezésre, hanem a megfelelő munkaerők hiánya miatt. Átmenetileg munkásokkal ily nagyszabású építkezés jószágát kockáztatnunk nem szabad.

— A rongálódás után bekövetkezett kár nem jelentékeny; mindössze pár ezer korona. De erről most nem lehet tenni. A város megragadná a legelső alkalmat, ha a munkálatokat folytatni lehetne. Az építkezés teljes befejezéséhez még mintegy másfélmillió koronára van szükség. A berendezési költségekre ezenfelül ötszázezer korona fedezet kell. Nekem kevés reményem van ahhoz, hogy ezt az összeget a város polgárai kamatmentes kölcsön útján adják össze. Legfőkébb arra lehet számítani, hogy a pénzintézetek és társulatok adnak erre a célra nagyobb összegeket. Ha a normális viszonyok beállanak, a város rendes kölcsönt vesz föl a templom építésének költségeire.

— Ismétlem, a szükséges építési költség előteremtése nem volna akadály a munkálatok folytatásának. Mert, ha a teljes összeg együtt volna is, a mostani körülmények között akkor sem lehetne hozzáfogni az építkezéshez.

Dr. *Gáti* Endre tanácsnok az alábbiakban mondotta el véleményét:

— *Foerk* Ernő művezető annak idején lejött Budapestről és a vállalkozókkal kötött megállapodás alapján kijelentette, hogy a rendkívüli helyzetre való tekintettel meg-

állítják a munkát. A vállalkozók kérték, hogy a város mentse fel őket a régi szerződés alól és azt javasolták, hogy a háború után új szerződés mellett folytassák a munkát.

— A konkrét kérdésre vonatkozólag az a nézetem, hogy ez idő szerint a munkálatokat folytatni nem lehet. A fogadalmi templom építéséhez szakavatott munkásokra van szükség, ilyeneket pedig most nem lehet kapni. De lehetetlen volna beszerezni az anyagokat is. A multkoriban maga gróf *Klebsberg* Kuno államtitkár is a legnagyobb elragadtatás hangján nyilatkozott az építkezés monumentális arányairól. Hozzá nem értő munkásokkal nagy kár lenne folytatni ezeket a munkálatokat.

— A zárszámadásokból kitűnik, hogy a fogadalmi templom alapja az 1915-ik év végén 989.826 korona volt. Ebből 403.256 korona a takarékokban gyümölcsözőleg van elhelyezve. Tudomásom szerint tehát a pénzühiány nem akadályozza az építkezés folytatását. Egyébként nem tartom reálisnak azt a tervet, hogy az építkezési költségeket a *Délmagyarországban* említett módon szerezzék meg a város. De erre nincs is szükség. Hogy a munkálatok abbahagyásából származó kár a vállalkozókat, vagy a várost terhelje-e, az még most szerintem vitás kérdés. Mindent egybevetve a háború befejezése előtt nem volna tanácsos az építkezési munkálatokat újból megkezdeni.

Winkler Imre mérnököt is megkértük nyilatkozattételre, aki a vállalkozók álláspontját a következőkben adta elő:

— Amikor az építkezési munkálatokat meg kellett szakítanunk, beadvánnyal fordultunk a városhoz, hogy a pusztulásnak kitétt anyagokat hat hónapon belül vegye át és értékesítse. Választ többszöri sürgetésre sem kaptunk. Emiatt most az anyagokat nekünk kell őriznünk. Mi a köteles üzleti gondossággal mindent elkövetünk, hogy az anyagok minél kevésbé rongálódjanak, de természetesen a kárt megakadályozni nem lehet. Magát az épületet nem fenyegeti jelentékenyebb károsodás.

— Miután a város nem hajlandó bennünket kielégíteni, az anyagokat most már őrzetben kell tartanunk. A károkkért a várost tesszük felelőssé és ha másként nem lehetséges, per útján érvényesítjük követeléseinket.

Férfi.

Írta: *Biró Lajos*.

— Géza...

A fiu megmozdult.

— Géza... Géza, kérlek.

A karesu, izmos, nagy fiu felugrott és az anyja felé sietett.

— Paranesolj, mama.

Gyöngéd, szíves és meleg viszony volt közöttük. Az asszony tizenegy év óta csak a fiának élt, minden szívedobbanása és minden gondolata a fiáé volt. Mellette és általa gyöngéd és lovagias lett a fiu is.

— Kérlek, gyere be ide...

Nem akart a világossággal teli tanuló szobában beszélni vele. Szégyelte a zavarát, a pirulását, a keze és az ajka remegését. A maga szobáját besötétítette és a nehéz függönyökön áaszivárgó fénynek is háttal ült. A fia udvariasan és engedelmesen várta a parancsát.

— Ülj le, kérlek...

A fiu leült. Legény volt már, férfi; tizenéves, de már férfi; széles vállu, duzzadó izmu. Az ajaka körül pelyhek jelentek meg és a hangja, a kedves, csengő, gyerekhangja régen megmélyült, megdurvult. Férfi volt.

— Géza... beszélni akarok veled.

Hetek, nem — hónapok óta készült erre a beszélgetésre. A fiu egyszerre csak felnőtt férfi lett. A gyermekora olyan hamar elmúlt. Akkor nehéz volt és mégis könnyű volt rá vigyázni. Akkor kísérni lehetett minden lépését, akkor

látni lehetett és irányítani lehetett minden gondolatát, örködni lehetett minden olvasmányát és minden perce felett. A gondolatai azonban egyszerre csak kisiklottak az anya kezei közül. Még együtt tanultak, de a fiu már elmélázott néha és nem akarta megmondani, mire gondol. Még beszámolt az iskoláról, a barátairól, az örömeiről és a bosszúságairól, de már elhallgatások sötétítettek a régi, világos, vidám beszámolásban. A fiu nyugtalan lett, lázas, álmatlan és türelmetlen. Nem használt semmit a kínos fáradsággal esztendőig megcsinált pedagógiai fogás, hogy kifáradva, fizikailag kimerülve, tornától, játéktól, vívástól elernyedve kerüljön ágyba. Álmatlanul hánykolódott és az anyja szívdobogva hallgatódzott a szobája előtt. Tenni kellett valamit.

— Géza... te nagy fiu lettél... tizenéves vagy...

Bizony, tizenéves. Nem lehet tovább hallgatni, nem szabad tovább hallgatni, akár milyen nehéz is a beszéd. Nagyon nehéz a beszéd. Az asszony lelke seiyempuhaságú, gyöngéd, finom és érzékeny lélek volt, a durva szó úgy fájt neki, mint az ütés, a durva gondolat, a piszkosságok gondolata úgy égette, mint a tüzes vas. Az egész életet úgy járta keresztül: könnyesen, finoman, érzékenyen, királynői tisztaságában és az érzések és az izlés szűzi fehérségében. Most mégis beszélni kell. Rettegett ettől a beszélgetéstől. Lehetetlen lesz elkerülni a nemely alacsonyosságokat, a fiának olyan utat kell megmutatnia, amely szinte

fájó undorodással töltötte el. Mégis beszélni kell. A hallgatás rettentő veszedelmeket hordoz magában és a fiut kínos csapások fenyegetik. Orvosi könyveket tanult át, álmatlan éjszakákat töltött el töprengéssel, remegett az utálatától és félelemtől.

— Géza... olyan dolgokról vagyok kénytelen beszélni veled, amelyekről nem szívesen beszélek...

Nem, nem beszélt szívesen. Kettejük között soha más szavak nem estek, mint gyöngéd, finom, előkelő, bársnyphuhaságú szavak. Amit most kell elmondania, az durva, brutális és piszkos dolog lesz, amelynek a durvasága otrombán ütődik át az asszonyi beszéd finomságán is s amelyet nem tehet finommá az anyai óvatosság sem. Sokáig gondolkozott, ne bizza-e a házi orvosára. De nem bízta. Félte a fia érzékenységet, a finomságát, a lelki finomságát és előkelőségét a durva leleplezésektől. Neki kellett rászánnia magát. Ezekben a nehéz órákban nem volt szabad elhagynia a fiát, akit eddig kézenfogva vezetett. Meg kellett törtenie.

— Géza... a férfikor, amelybe lépsz, sok mindenben különbözik a gyermekkortól, amelyet elhagysz.

Mennyire különbözik. Fájt neki ez a különbség, de tudomásul kellett vennie. És cselekednie kellett. Javasz volt, május, a levegő nehéz volt a termés illatától és részegített. Töprengései között is megérezte ezt és amikor férfivá lett fiára gondolt ebben a mámorító ta-